

SPRAWOZDANIA Z KONFERENCJI

Monika Humeniuk-Walczak, Iwona Paszenda

Uniwersytet Wrocławski

Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej –XXVII Forum Pedagogów „Sukces jako zjawisko edukacyjne”

W dniach 24-25 października 2014 roku z inicjatywy Zakładu Pedagogiki Ogólnej Instytutu Pedagogiki na Wydziale Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Oddziału Wrocławskiego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. Sukces jako zjawisko edukacyjne.

Konferencja odbyła się już po raz dwudziesty siódmy pod cykliczną nazwą – Forum Pedagogów. Uczestniczyli w niej przedstawiciele ośrodków akademickich, szkół oraz placówek edukacyjnych z Polski, Czech i Słowacji, którzy dzielili się swoimi poglądami, krytycznymi refleksjami dotyczącymi znaczeń, uwarunkowań, przejawów, funkcji, efektów i inhibitorów sukcesu, a także rozpoznaniem i (z)rozumieniem różnych wymiarów związków i zależności między sukcesem, edukacją a uczestnictwem społecznym. Tematyka ponad dziewięćdziesięciu zgłoszonych referatów sytuowała się w następujących obszarach:

1. Sukces a edukacja małego dziecka
2. Sukces w kontekście wychowania rodzinnego
3. Niepełnosprawność a sukces
4. Sukces jako zjawisko kulturowe
5. Sukces w edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
6. Aksjologiczne i ideologiczne konteksty sukcesu w edukacji
7. Sukces a szkoła wyższa
8. Rynek pracy a sukces
9. Sztuka, religia, płeć – sukces zrekonstruowany

10. Nauczyciel a sukces
11. Miary i probierze sukcesu
12. Sukces w kontekście instytucjonalnym
13. Subiektywne i obiektywne kryteria sukcesu
14. Samorealizacja i rozwój a sukces

Patronat naukowy nad konferencją sprawował Komitet Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. Patronat honorowy objął Marszałek Województwa Dolnośląskiego – Cezary Przybylski oraz Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego – prof. zw. dr hab. Marek Bojarski. Komitetowi naukowemu i organizacyjnemu przewodniczył dr hab. Wiktor Żłobicki prof. w UWr, który podczas otwarcia wprowadził uczestników w program konferencji oraz przedstawił obszary tematyczne, wokół których koncentrować się miały obrady plenarne.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonali: dr hab. Witold Jakubowski prof. nadzw. UWr, prodziekan Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego oraz dyrektor Instytutu Pedagogiki UWr dr hab. Alicja Szerłaż, prof. nadzw. UWr.

Pierwszego dnia odbyły się dwie sesje plenarne. Uczestnicy konferencji mieli okazję wysłuchać wielu pobudzających do refleksji referatów. W zagadnienie (z)rozumienia sukcesu jako zjawiska edukacyjnego wprowadził słuchaczy prof. zw. dr hab. Zbyszko Melosik, reprezentujący Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ukazując rekonstrukcje sukcesu społecznego w kontekście kultury kontroli i rozproszenia. Następnie głos zabrała prof. UAM dr hab. Agnieszka Cybał – Michalska, która zwróciła uwagę na zagadnienie proaktywności jako strategii (auto)edukacji i doświadczenia sukcesu w karierze. Po krótkiej przerwie kawowej, wznowiono obrady plenarne. Jako pierwsza głos zabrała prof. UAM dr hab. Agnieszka Gromkowska – Melosik, ukazując różnorodne konteksty sytuacji edukacyjnej i społeczno-zawodowej kobiet we współczesnej, neoliberalnej rzeczywistości. Głównym motywem narracji był problem emancypacji. W szczególności uwzględnione zostały takie kluczowe zagadnienia jak: edukacyjne sukcesy dziewcząt i edukacyjne porażki chłopców, analiza sytuacji kobiet na rynku pracy, dynamika napięcia między sukcesem zawodowym i macierzyństwem, dramaty tożsamości kobiet w kontekście orientacji na sukces społeczno-zawodowy i orientacji na piękno i młodość. Z kolei dr hab. Tomasz Gmerek z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu na przykładzie szkolnictwa na Alasce w arktycznej Kanadzie zaprezentował etniczne uwarunkowania sukcesu edukacyjnego młodzieży eskimoskiej. Następnie prof. UŁ dr hab. Krzysztof Szmidt, przedstawił założenia mało znanych w naszym kraju koncepcji badań, nad zjawiskiem sukcesu w edukacji, i ogólniej – nad pomyślnym rozwojem, prowadzonych

w ostatnich trzydziestu latach. Przywołane koncepcje wyraźnie ujawniły, iż podstawowymi warunkami wybitnych osiągnięć w wielu bardzo różnych dziedzinach są określone zdolności intelektualne, ale ważniejsze są swoiste cechy charakterologiczne. Wśród nich na czoło wysuwa się zdolność jednostki, do tzw. pogłębionych ćwiczeń (*deliberate practice*), szczególnie połączenie pasji poznawczej z wytrwałością i umiejętnością odraczania gratyfikacji, ujęte w koncepcji „zacięcia” (*grit*). Swoistym „nadwarunkiem” wybitności miałyby być zasada dziesięciu lat (inaczej: dziesięciu tysięcy ćwiczeń). To wszystko, jak podkreślił w swoim wystąpieniu prof. Szmidt, tworzy swoiste „rusztowanie geniuszu”, czyli sukcesu na najwyższym poziomie.

Po przerwie obiadowej rozpoczęto obrady w czterech sekcjach tematycznych: *Sukces a edukacja małego dziecka*, *Sukces w kontekście wychowania rodzinnego*, *Niepełnosprawność a sukces* oraz *Sukces jako zjawisko kulturowe*. Przedstawione referaty dotyczyły między innymi uwarunkowań sukcesu edukacyjnego ucznia na pierwszym etapie edukacji, sukcesu dziecka w percepcji jego rodziców, a także orientacji życiowych, implikujących sukces w badaniach socjopedagogicznych. Problematyka dotycząca niepełnosprawności a sukcesu ogniskowała się wokół tematów: konstrukcji pojęcia sukcesu edukacyjnego i rodzicielskiego w narracjach ojców dzieci z autystycznego spektrum zaburzeń, integracji z osobą niepełnosprawną jako czynnikiem warunkującym sukces działań resocjalizacyjnych. Prelegenci zastanawiali się także, jak zapewnić uczniowi niepełnosprawnemu intelektualnie osiągnięcie sukcesu w edukacji matematycznej. Obszar rozważań dotyczący sukcesu jako zjawiska edukacyjnego zacieśniał się wokół następujących kwestii: edukacji jako czynnika zmiany społecznej w ujęciu rekonstrukcjonistycznym, grywalizacji jako techniki wspomagania motywacji studentów do osiągnięcia sukcesów edukacyjnych. Analizowano także zagadnienie zjawiska sukcesu cyborgów i poszukiwano próby odpowiedzi na pytanie, czy nastanie zmierzch edukacji.

Na zakończenie dnia odbyły się obrady w czterech kolejnych sekcjach tematycznych: *Sukces w edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, *Aksjologiczne i ideologiczne konteksty sukcesu w edukacji*, *Sukces a szkoła wyższa*, *Rynek pracy a sukces*. Zaprezentowane referaty dotyczyły między innymi: kategorii motywowania uczniów zdolnych jako czynnika aktywizującego do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego, zjawiska kultu sukcesu w kontekście kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, sukcesu życiowego postrzeganego jako subiektywne przeżycie i obiektywne współdziałanie, czyli o sile oddziaływania na grupy wsparcia. Zakres analiz na temat aksjologicznych i ideologicznych kontekstów sukcesu w edukacji ogniskował się wokół następujących zagadnień: sukcesu jako zjawiska edukacyjnego, rozpatrywanego w kontekście ponowoczesnym, kategorii uznania

społecznego jako miary sukcesu, mitycznej i utopijnej idei postrzeganiem zjawiska sukcesu w edukacji, pojęcia sukcesu jako kresu człowieka refleksyjnego. Krąg rozważań kolejnej sekcji, podejmującej problem zjawiska sukcesu w kontekście szkoły wyższej, koncentrował się między innymi na następujących zagadnieniach: studenckiego definiowania zjawiska sukcesu i osiągnięć, zagadnień synergii dla sukcesu w edukacji, wizji sukcesu edukacyjnego z perspektywy studentów i ich nauczycieli, uwikłania w sukces przez doktorantów, a także zjawiska sukcesu i porażki w edukacji matematycznej studentów nauk przyrodniczych. W sekcji poświęconej zagadnieniom rynku pracy a sukcesu, koncentrowano uwagę na kwestiach dotyczących między innymi: sukcesu firmy i zaangażowania pracodawców w rozwój pracowników, zjawiska sukcesu w biografjach menedżerów, mierników sukcesu w administracji publicznej.

Pracę każdej z sekcji zamykała dyskusja nad zjawiskiem sukcesu w edukacji w jego interdyscyplinarnych odniesieniach. Uczestniczki i uczestnicy mieli okazję wysłuchać wielu ciekawych wystąpień, zapoznać się z oryginalnymi poznawczo perspektywami myślenia o sukcesie w edukacji, a także porozmawiać o praktycznych stronach omawianego tematu.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od obrad plenarnych, które zainaugurowała dr hab. prof. UAM Elżbieta Czykwin z Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie, która w referacie pt. *Sukces piłkarski siedmiolatka. Aspekt wychowawczy*, wykazała, że udział w zajęciach piłki nożnej stanowi dla dziecka ważne i rozwijające ją wyzwanie osobowe. Prelegentka w swoim wystąpieniu zaprezentowała badawcze aspekty zmagania się z porażką i sukcesem, zarówno w wymiarze jednostkowym, jak i zespołowym. Następnie głos zabrał dr hab. Piotr Gindrich z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie, który opierając się na wynikach badań zebranych za pomocą Arkusza Obserwacji Trudności w Uczniu się i Zachowania Ucznia, dokonał porównania związków między samooceną a poczuciem kontroli w sytuacji odniesienia sukcesu w dwóch grupach gimnazjalistów. Na podstawie wniosków z badań oraz kwerendy literatury, przedstawił możliwości wykorzystania zgromadzonych faktów teoretycznych i empirycznych w praktyce pedagogicznej. Kolejna prelegentka, dr hab. Grażyna Kępa, reprezentująca Uniwersytet Śląski w Katowicach, przedmiotem swoich rozważań uczyniła środowisko szkolne, a dokładniej uwarunkowania form kształcenia polskich dziewcząt i kobiet w zakresie opieki medycznej na Górnym Śląsku w latach międzywojennych oraz po II wojnie światowej, które wpływały na ich sukces. Referentka omówiła występujące w procesie szkolnej edukacji korelaty oraz ich sieć zależności, które umożliwiały uczennicom rozwój kompetencji zawodowych. Sesję plenarną zamknął swoim wystąpieniem prof. UW dr hab.

Wiktor Żłobicki z Uniwersytetu Wrocławskiego, który przedstawił referat na temat *Wzorcowe versus naganne zachowanie ucznia. O szacowaniu sukcesu wychowawczego w szkole*, w którym zaprezentowany został problem wypaczeń procesu wychowania w praktyce szkolnej, związanych z formalizowaniem, infantyilizowaniem i pozornym obiektywizowaniem oceny zachowania.

Po zakończeniu obrad plenarnych, w czasie przerwy kawowej, uczestnicy konferencji mieli możliwość spotkania z autorami sesji plakatowej, której tematyka odnosiła się do zagadnień skoncentrowanych wokół miejsca i roli sukcesu w kontekście różnorodnych zjawisk edukacyjnych i społecznych. Następnie odbyły się obrady w kolejnych trzech sekcjach tematycznych: *Sztuka, religia, płęć – sukces zrekonstruowany, Nauczyciel a sukces, Miary i probierze sukcesu*. Pola rozważań w sekcji pracującej pod hasłem sztuka, religia, płęć – sukces zrekonstruowany, dotyczyły namysłu nad rekonstrukcją sposobu prezentowania sukcesu, jako wartości edukacyjnej w podręcznikach szkolnych; problematyką ideologii sukcesu w pedagogiach religii, a także obliczami sukcesu kobiet w okresie średniej dorosłości. Płaszczyzna refleksji w sekcji dotyczącej nauczyciela i/a sukcesu oscylowała wokół tematów: kultury współpracy w szkole, jako czynnika warunkującego sukces zawodowy nauczyciela; współpracy w zespołach nauczycielskich, warunkujących sukces pracy szkoły; stylu pracy nauczycieli w szkołach „sukcesu” i „wymagających pomocy”; pracy emocjonalnej nauczyciela postrzeganej jako (nowy) wymiar sukcesu pedagogicznego; zjawiska sukcesu rozumianego jako czynnik podtrzymujący rozwój zawodowy nauczyciela, a także fenomenu sukcesu sportowego w wychowaniu uczniów niedosłyszących. Z kolei zakres rozważań dotyczący miar i probierzy sukcesu był skoncentrowany na zagadnieniach dotyczących: sposobów zarządzania wiedzą w szkole, odnoszących się do sprawdzonych metod stosowanych w nauczaniu; sukcesów Szkoły Domowej Pozytywki, której działania opierają się na założeniach edukacji elastycznej, skoncentrowanej na osobie ucznia i procesie edukacyjnym rozumianym jako *spotkaniu* osób; sukcesu mediów internetowych w walce z wykluczeniem społecznym, na przykładzie grupy seniorów, a także refleksji nad stylami życia w kulturze konsumpcji i sukcesu.

Po przerwie obiadowej rozpoczęto obrady w sekcjach, które zorientowane były wokół następujących tematów: *Sukces w kontekście instytucjonalnym, Subiektywne i obiektywne kryteria sukcesu, Samorealizacja i rozwój a sukces*. W każdej z sekcji uczestnicy mogli wysłuchać wielu inspirujących wystąpień, zapoznać się z wynikami najnowszych badań z zakresu e)szero-ko rozumianego sukcesu w edukacji, oraz uzyskać wiele cennych inspiracji do zastosowań praktycznych i dalszych pogłębionych refleksji i analiz. Przedstawione referaty dotyczyły między innymi następujących tematów:

szkolnych sukcesów uczniów i ich pedagogicznych uwarunkowań w świetle teoretycznej analizy problemu, działań ukierunkowanych na wyeliminowanie traumatycznych przeżyć, związanych z trudną sytuacją w domu rodzinnym, wychowanków SOS Wioski Dziecięcej i osiągnięcie przez nich sukcesu życiowego. Prelegenci zastanawiali się także nad tym, co uznać za sukces edukacyjny uczniów polskiej szkoły, czy szkolnictwo chrześcijańskie w Polsce należy rozpatrywać w kategorii sukcesu czy porażki? Podjęto także refleksję nad zjawiskiem sukcesu oraz jego kulturowych, społecznych i ekonomicznych konotacji w dobie neoliberalizmu. Obszar zagadnień dotyczący subiektywnych i obiektywnych kryteriów sukcesu koncentrował się wokół zjawiska społecznego nacisku na sukces zawodowy w odbiorze młodych dorosłych; oblicza sukcesu edukacyjnego widzianego przez pryzmat pokonywanych trudności w nauce gry na skrzypcach; sposobów percepcji sukcesu edukacyjnego seniorów w kontekście idei uczenia się przez całe życie. Referenci – odnosząc się do psychologicznych aspektów sukcesu – zastanawiali się, czy sukces edukacyjny można rozpatrywać jako priorytet pracy szkoły czy indywidualnych szans rozwojowych dziecka; podejmowali interdyscyplinarny namysł nad zjawiskiem sukcesu pedagogicznego i jego implikacjami w życiu codziennym. Uczestnicy sekcji dotyczącej zagadnień samorealizacji i rozwoju a sukcesu mieli możliwość poznania wyników badań sondażowych ukierunkowanych na doświadczenia rodziców z zakresu wspierania dzieci (uczniów czeskiej szkoły podstawowej) w wybitnych zdolnościach intelektualnych i uzyskiwaniu powodzenia szkolnego; zasad pracy z uczniem zdolnym w czeskiej szkole; stanowiska kuratorów społecznych na temat sukcesu pedagogicznego oraz próbę analizy oddziaływania odnoszenia sukcesów w pracy kuratora społecznego na zaangażowanie w wykonywane obowiązki. Debatę zamknął referat na temat znaczenia edukacji zdrowotnej dzieci i młodzieży w kształtowaniu własnego statusu zdrowotnego, od którego, zdaniem prelegentki, zależy sukces osobisty i szczęście. Obrady w tych sekcjach były bogate w wyniki badań, a także rozwiązania praktyczne, jakie prezentowali pracownicy polskich i zagranicznych ośrodków akademickich oraz praktycy działający na terenie placówek oświatowych w Polsce.

Zamknięcia konferencji dokonał prof. UW dr hab. Wiktor Żłobicki, dziękując wszystkim prelegentom za obecność na spotkaniu naukowym, przedstawienie wielu nieszablonowych wystąpień, wyników badań, spostrzeżeń, analiz oraz udział w dyskusjach i podjęcie dociekań na temat sukcesu jako zjawiska edukacyjnego.